

Ο Ιερέας με τη χάρη του Τιμίου Σταυρού

Λυκαβηττός, Μάης του 2021 - Εποχή του Κορωνοϊού.

Η Αθήνα ανασαίνει ήρεμα, σαν να ξυπνά από εφιάλη της πανδημίας του κορωνοϊού που άλλαξε τις ζωές μας. Ένα λεπτό πέπλο φωτός τυλίγει τις ταράτσες, τις κεραίες, τις σιωπές των παραθύρων. Ο ουρανός απλώνεται διάφανος, σαν νερό που ξεπλένει τη νύχτα από κάθε σκιά. Στους δρόμους, το πρωινό προφέρει τις πρώτες του λέξεις, χλωμές, σχεδόν ιερές.

Δεν έχω ξαναπάει ποτέ στους Αγίους Ισιδώρους στον βράχο του Λυκαβηττού. Ο φίλος μου, ο Γιώργος Αγγελόπουλος, με παρακινεί σχεδόν ικετευτικά. «Έλα να πάρεις την ευλογία του παπα-Δημήτρη», μου λέει με εκείνη τη βεβαιότητα που έχουν οι άνθρωποι, όταν έχουν δει θαύματα.

Όταν του αναφέρω ένα εύρημα, όχι ανησυχητικό, σε μια μαγνητική τομογραφία, δεν μου αφήνει περιθώριο να αρνηθώ τη συνάντησή με τον πνευματικό του πατέρα. Είναι τα χρόνια της απομόνωσης του κορωνοϊού, των масκών, των κλειστών προσώπων και των ανοιχτών φόβων. Μια εποχή σιωπής, όπου τα βλέμματα κρύβονται πίσω από ύφασμα ή από χαρτί μιας μάσκας και οι καρδιές ξεχνούν πώς να αγγίζουν η μία την άλλη.

Ο Γιώργος μου μιλά συχνά για τον παπα-Δημήτρη, πάντα με εκείνη τη φωνή που χαμηλώνει από σεβασμό και συγκίνηση. Δεν είναι απλώς λόγια για έναν ιερέα, είναι σαν να μιλά για έναν άνθρωπο που άλλαξε τη ζωή του.

Ένα πρωινό σε ένα καφέ στο Χαλάνδρι μου λέει: «Δεν κάνει κήρυγμα, δεν σου λέει τι να κάνεις. Σε κοιτάζει, και είναι σαν να βλέπει κατευθείαν μέσα σου. Δεν σε κρίνει, σε διαβάζει. Και χωρίς να πει πολλά, σε βοηθά να θυμηθείς ποιος είσαι». Μου περιγράφει τη φωνή του, ήρεμη, σταθερή. Όταν μιλά, κάτι αλλάζει στον αέρα, σαν να γίνεται ο χώρος πιο ελαφρύς, πιο ήσυχος, σαν να γλιστρά η ψυχή από τους φόβους της. «Είναι άνθρωπος που δεν χρειάζεται να αποδείξει τίποτα», προσθέτει. «Αρκεί να τον δεις, να τον ακούσεις λίγο, και νιώθεις ότι όλα μπορούν να ξαναρχίσουν».

Μου εξηγεί ότι έχει ένα χάρισμα που δεν εξηγείται εύκολα. Προσεύχεται για τον καθένα όχι τυπικά, αλλά βαθιά, ουσιαστικά. «Όταν σε σταυρώνει με τον Τίμιο Σταυρό, δεν είναι τυπική ευλογία. Νιώθεις κάτι να περνά μέσα σου, μια ζεστασιά, μια γαλήνη, σαν να ξυπνά κάτι που κοιμόταν καιρό». Έπειτα, σχεδόν ψιθυριστά, μου λέει: «Δεν είναι μόνο ιερέας. Είναι σαν φάρος. Αν βρεθείς κοντά του, θα καταλάβεις. Δεν χρειάζεται να πιστεύεις πολύ, αρκεί να μην έχεις κλείσει την καρδιά σου». Το βλέμμα του δεν χωρά αμφιβολία. «Έλα, θα πάμε μαζί την Κυριακή», μου λέει. «Πρέπει να τον γνωρίσεις».

Πηγαίνω διστακτικά. Ο Λυκαβηττός λάμπει στο φως του πρωινού, σαν να με καλεί, μα γύρω από τον ναό υπάρχει πλήθος πιστών. Αυτή η συρροή ανθρώπων με τρομάζει. Νιώθω ξαφνικά ξένη, σαν να μην ανήκω εκεί.

«Φεύγω, Γιώργο, δεν μπορώ να παρκάρω, δεν αντέχω. Τι συμβαίνει, γιατί τόσο κόσμος και ειδικά σε εποχή κορωνοϊού;» λέω στο τηλέφωνο, με φωνή που ίσα κρατά

την ψυχραιμία μου. Εκείνος επιμένει: «Όχι, δεν θα φύγεις. Θα έρθεις. Θα δεις».

Η φωνή του έχει κάτι που δεν σηκώνει αντίρρηση, είναι σαν να γνωρίζει κάτι που εγώ δεν μπορώ ακόμη να αντιληφθώ. Από τότε που γνώρισε τον πνευματικό του πατέρα, επαναλαμβάνει πως τίποτα δεν είναι τυχαίο, πως όλα οδηγούν εκεί που πρέπει, αρκεί να εμπιστευτείς τη διαδρομή. «Έλα», λέει, «θα σου κάνει καλό. Θα νιώσεις κάτι που δεν περιγράφεται».

Διστάζω. Κοιτάζω τον λόφο που λάμπει στο φως κι έπειτα την πόλη που απλώνεται κάτω σαν ασημένιο πέπλο. Μια παράξενη γαλήνη με κυριεύει, σαν να με καλεί κάτι πέρα από τη λογική.

«Φεύγω, δεν μπορώ, έχει πολύ κόσμος», του ξαναλέω. Κι εκείνος, ήρεμα, σχεδόν τρυφερά, απαντά: «Μην φύγεις. Έλα, σε παρακαλώ».

Κλείνω το τηλέφωνο, παίρνω μια βαθιά ανάσα, βρίσκω ως δια μαγείας παρκινγκ και αρχίζω να ανεβαίνω.

Τα σκαλιά του Ναού των Αγίων Ισιδώρων έχουν τη δική τους ανάσα. Κουβαλούν μνήμες από βήματα ανθρώπων που αναζήτησαν κάτι ανώτερο ή απλώς μια στιγμή γαλήνης. Το φως γλιστρά ανάμεσα στα δέντρα, στα λουλούδια, αφήνει πάνω στις πέτρες χρυσές ανταύγειες, σαν ψιθύρους ευλογίας. Κάθε βήμα είναι μικρή προσευχή, μια μυστική συνομιλία με τον εαυτό μου. Από μακριά φτάνει το βουητό της πόλης, χαμηλό, σαν ανάσα που δεν θέλει να ξυπνήσει τελείως.

Η οσμή του θυμαριού μπερδεύεται με τη ρητίνη του πεύκου. Κάθε εισπνοή γεμίζει τα πνευμόνια μου με μνήμη και προσμονή, σαν να θυμάται η ψυχή κάτι που δεν έχει ακόμη συλλάβει. Το φως δυναμώνει όσο ανεβαίνω, και ο βράχος του Λυκαβηττού λάμπει σαν να ξυπνά στη ζωή.

Πλησιάζω αργά. Ο περίβολος είναι γεμάτος λουλούδια που μοσχοβολούν θυμίαμα και γη, μικρά παρεκκλήσια σκαρφαλωμένα στο βράχο, πρόσωπα γυρισμένα προς τον ουρανό. Άνθρωποι σιωπηλοί, με βλέμμα στραμμένο προς κάτι αόρατο, σαν να ακούν έναν κάλεσμα που δεν φτάνει στ' αυτιά των άλλων. Κι όλος αυτός ο επίγειος παράδεισος είναι έργο του παπα-Δημήτρη.

Ο Γιώργος με περιμένει στα σκαλιά. Μου λέει «Πάμε να δεις τον Ναό». Ανεβαίνουμε κι άλλα σκαλιά. Και τότε τον βλέπω. Κρυμμένος στην αγκαλιά του λόφου, σχεδόν ντροπαλός μέσα στην απλότητά του, ο Ναός των Αγίων Ισιδώρων απλώνεται μπροστά μου σαν όραμα. Ένα πέτρινο θαύμα, χτισμένο μέσα στο σπήλαιο, που μοιάζει να έχει γεννηθεί από την ίδια την καρδιά του βράχου. Ο ναός, μεσαιωνικός, σμιλεμένος από χρόνο και προσευχή, φαντάζει σαν να αναδύεται μαζί με την αυγή. Το λευκό των τοίχων σμίγει με τη γαλήνη του ουρανού, ενώ το εσωτερικό του αναπνέει σιωπή, μυστήριο και αιωνιότητα. Από τις ρωγμές του στάζει δροσιά και φως. Ο αέρας μυρίζει πέτρα, κερί, λιβάνι και θαύμα. Ανάβω κερί και προσκυνώ.

Κι έτσι, χωρίς να το καταλάβω, η διαδρομή παύει να είναι ανηφόρα. Γίνεται επιστροφή.

Κόσμος πολύς, από κάθε γωνιά της Ελλάδας, ανηφορίζει προς τον υπόσκαφο Ναό. Άλλοι κρατούν τάματα στα χέρια, άλλοι τη σιωπή στα μάτια, όλοι όμως φέρνουν μαζί τους την ίδια ελπίδα, που πάλλεται σαν προσευχή.

Κατεβαίνουμε τα σκαλιά και επιστρέφουμε με το Γιώργο στην ανοιχτοσιά του Ναού, ανάμεσα στα πέτρινα παρεκκλήσια. Οι φωνές των νεαρών μοναχών που ψάλλουν γεμίζουν τον αέρα με μια γλυκιά αρμονία. Φωνές αγγελικές και ήρεμες, κυλούν πάνω στον βράχο σαν ρεύμα καθαρού αέρα. Κάθε ψαλμός αγγίζει την ψυχή απαλά, σαν χάδι. Για μια στιγμή, όλα μοιάζουν να ανασαίνουν στον ίδιο ρυθμό. Σχεδόν όλοι φορούμε μάσκες, μα στα μάτια των ανθρώπων διαβάζω την ίδια αγωνία, την ίδια σιωπηλή ανάγκη για λύτρωση, για πίστη, για ένα θαύμα όχι θορυβώδες, μα απλό, καθαρό και αληθινό, γεννημένο από την αγιασμένη ανάσα ενός χαρισματικού ανθρώπου.

Οι πιστοί στέκουν σαν σκιές προσευχής. Γυρίζω το βλέμμα μου στην απεραντοσύνη της πόλης. Η θέα είναι μαγευτική. Ο αέρας φυσά απαλά και φέρνει μαζί του προσευχές, από βήματα προσκυνητών, από ιστορικές μνήμες, από καμπάνες που κάποτε αντήχησαν εδώ.

Στέκομαι και περιμένω. Ανυπομονώ να τον δω, να αντικρίσω εκείνον τον σεμνό ιερέα που κατόρθωσε το απίστευτο, να φέρει χιλιάδες ψυχές στους Αγίους Ισιδώρους. Μαζί με εκείνους κι εμένα.

Η πέτρα, το φως, ο ουρανός, όλα ενώνονται. Και μέσα σε αυτή τη σιωπηλή συμφωνία της φύσης και της πίστης, νιώθω το σώμα μου να πάλλεται σαν προέκταση του τοπίου. Ένα «Κύριε, ελέησον» ανεβαίνει μέσα μου χωρίς λόγια, σαν αναπνοή, σαν ευχαριστία.

Και τότε τον αντικρίζω.

Ο παπα-Δημήτρης είναι εκεί, χωρίς επιτήδευση, σχεδόν αθόρυβα, κι όμως η παρουσία του γεμίζει τον χώρο πριν ακόμη προφέρει λέξη. Είναι από εκείνους τους ανθρώπους που δεν χρειάζονται εισαγωγή. Αρκεί να σταθούν, και ο αέρας αλλάζει. Το βλέμμα του βαθύ, καθαρό, με ανόθευτη καλοσύνη, διαπερνά το σώμα και φτάνει κατευθείαν στην ψυχή. Δεν υπάρχει τίποτα θεατρικό επάνω του, καμιά προσπάθεια εντύπωσης. Μόνο απλότητα, πραότητα, μια ταπεινότητα που δεν επιβάλλεται, αλλά αναπνέει.

Στο πρόσωπό του δεν κατοικεί αυστηρότητα, μόνο εκείνη η άδολη καλλιέργεια που πηγάζει από άνθρωπο συμφιλιωμένο με τη λάμψη της πίστης και την αγάπη του Θεού. Κάθε λέξη που προφέρει μοιάζει να έχει περάσει από φωτιά και πόνο. Δεν κηρύττει, μοιράζεται. Δεν εξηγεί, μεταδίδει. Μιλά για την πίστη όχι ως δόγμα, αλλά ως εμπειρία που γεννιέται μέσα από τη δοκιμασία, για τον άνθρωπο που πονά και ξανασηκώνεται, για τη συγχώρεση που λυτρώνει, για τη σιωπή που γίνεται προσευχή όταν οι λέξεις δεν αρκούν.

Η φωνή του απαλή, σχεδόν μουσική. Έχει εκείνη τη συριστική, κρητική χροιά που κάνει τον λόγο του να κυλά αργά, να γλιστρά μέσα στις ψυχές χωρίς προσπάθεια. Είναι χαρισματικός, όχι από επιβολή, αλλά από χάρη. Μέσα του καίει μια αόρατη φλόγα που δεν ζητά να τη δεις, μα τη νιώθεις. Σε περιβάλλει, σε γαληνεύει, σε μεταμορφώνει.

Η λειτουργία του δεν είναι απλή τελετουργία, είναι μυστήριο. Κάθε του κίνηση, κάθε ψαλμός, κάθε βλέμμα μοιάζει να γεφυρώνει τον άνθρωπο με το θείο. Οι ψαλμωδίες απαλές, σχεδόν ουράνιες, αγκαλιάζουν τη φωνή του και ο χρόνος αναστέλλεται, σαν να παύει η ροή του κόσμου για μια στιγμή χάριτος. Μερικοί γονατίζουν σιωπηλά, άλλοι απλώς κλείνουν τα μάτια και παραδίδονται. Κανείς δεν μιλά, κανείς δεν βιάζεται.

Όταν λειτουργεί, συγκινείται βαθιά. Κατηχεί χωρίς να διδάσκει, προσεύχεται χωρίς να απαιτεί. Κλαίει με λυγμούς αληθινής πίστης κάθε Μεγάλη Πέμπτη, όταν μιλά για τη θυσία του Θεανθρώπου. Εκείνη τη στιγμή η προσευχή παύει να είναι λόγος και γίνεται ζωή.

Στα χέρια του κρατά τον Τίμιο Σταυρό, έναν απλό ξύλινο σταυρό μέσα σε ασημόδετη θήκη. Είναι εκείνος που κάποτε φύλαγε στα χέρια της η θεία του, η Ειρήνη από τα Χανιά, γυναίκα προσευχής και μυστικής αγιοσύνης με το χάρισμα του θεραπεύειν. Του τον κληροδότησε όχι ως δώρο, αλλά ως μυστικό φυλαχτό πίστης. Λένε πως τον ευλόγησε ο Θεός με δάκρυα που δεν αγγίζουν τη γη, μόνο ανεβαίνουν εκεί όπου οι άγγελοι τα προσφέρουν ως προσευχή. Από τότε ο Σταυρός δεν λάμπει, αναπνέει. Πάλλεται πάνω στο στήθος του και στο σώμα των πιστών, σαν να γνωρίζει τον ρυθμό της καρδιάς τους, σαν να αφουγκράζεται κάθε προσευχή πριν ειπωθεί.

Ο παπα-Δημήτρης τον κρατά όπως κρατά κανείς ένα μυστήριο που τον έχει επιλέξει. Η δύναμη του Σταυρού είναι αόρατη, αλλά ενεργεί, γαληνεύει, γιατρεύει, παρηγορεί.

Εκείνη την Κυριακή, μέσα στο άπλετο υπαίθριο φως του Ναού των Αγίων Ισιδώρων, ο παπα-Δημήτρης στέκει σαν σημείο ισορροπίας ανάμεσα στην πίστη, στην αναζήτηση και στην ανθρώπινη αδυναμία. Οι ψαλμοί απαλές ανάσες, οι άνθρωποι σιωπηλοί, κι εγώ νιώθω πως εκείνη τη στιγμή η προσευχή αγγίζει την καρδιά χωρίς απόσταση. Όλα ενώνονται, γαληνεύουν, φωτίζονται.

Η λειτουργία κρατά ώρα πολλή. Όταν τελειώνει, ο κόσμος στέκεται σε σειρά για να τον χαιρετήσει. Κανείς δεν μιλά, όλοι περιμένουν με ευλάβεια, με εκείνο το δέος που γεννά η παρουσία του άγνωστου ιερού. Εγώ μένω πίσω, αποσβολωμένη από τη δύναμη του ανείπωτου.

Ο Γιώργος μου κάνει νόημα από μακριά.
«Έλα να πάρεις την ευλογία του», μου λέει χαμηλόφωνα.

Δεν κουνιέμαι αρχικά. Κάτι μέσα μου αντιστέκεται, σαν να ξέρω πως, αν πλησιάσω, η δύναμη της πίστης θα αγγίξει κάτι βαθιά μέσα μου. Ο Γιώργος μου ξαναφωνάζει «Έλα!» και προχωρώ.

Δύο άτομα μπροστά μου στέκεται ένα νέο παλικάρι από την Κρήτη, στηριγμένο σε πατερίτσες. Το σώμα του τρέμει, τα πόδια του λυγίζουν, μα τα μάτια του λάμπουν καθαρά, γεμάτα πίστη. Ο παπα-Δημήτρης πλησιάζει ήρεμα, χωρίς βιασύνη, χωρίς λόγια. Στέκεται μπροστά του και τον κοιτά για λίγο. Ένα βλέμμα βαθύ, που περνά μέσα από τη σάρκα και φτάνει στην ψυχή του νέου. Ύστερα σηκώνει το χέρι του, ακουμπά απαλά το κεφάλι του και, κρατώντας τον Τίμιο Σταυρό, τον ευλογεί με μια κίνηση απλή σε όλο του το σώμα, αλλά γεμάτη φως.

Και τότε, η σιωπή γίνεται προσευχή.

Το παλικάρι μένει για μια στιγμή ακίνητο. Ο παπα-Δημήτρης του λέει απαλά, μα με εκείνη τη βεβαιότητα που δεν επιδέχεται αμφιβολία: «Κούνα τα πόδια σου».

Και τότε, με μια σχεδόν ανεπαίσθητη κίνηση, τα πόδια αρχίζουν να υπακούουν. Αργά, διστακτικά, σαν να δοκιμάζουν ξανά τη γη. Οι πατερίτσες γλιστρούν από τα χέρια του και πέφτουν στο δάπεδο. Εκείνος στέκεται όρθιος. Ο παπα-Δημήτρης συνεχίζει, με φωνή σταθερή και γεμάτη αγάπη: «Περπάτα, μη φοβάσαι». Ένα βήμα. Ύστερα δεύτερο. «Ανέβα τα σκαλιά». Και εκείνος αρχίζει να ανεβαίνει, μόνος, σταθερά, σαν παιδί που ξαναμαθαίνει τον κόσμο.

Ο κόσμος παγώνει. Οι γονείς του νέου κλαίνε με λυγμούς, οι άνθρωποι στέκονται άφωνοι, και ο αέρας μοιάζει να κρατά την ανάσα του. Δεν ακούγεται τίποτα, μόνο το τρέμουλο της συγκίνησης. Είναι σαν ο χρόνος να παύει να υπάρχει και ο ουρανός να κατέρχεται ως προσευχή πάνω στον κόσμο.

Εκείνη τη στιγμή, στον Ναό των Αγίων Ισιδώρων, ένα θαύμα συντελείται. Όχι με θόρυβο, αλλά με απλότητα και αγάπη. Ένα θαύμα καθαρής πίστης, που δεν ζητά να το πιστέψεις, ζητά μόνο να το νιώσεις.

Ο παπα-Δημήτρης δεν μιλά. Κάνει ξανά το σημείο του Σταυρού, χαμογελά ελαφρά και στρέφει το βλέμμα του στους ανθρώπους που περιμένουν. Δεν αναζητά αναγνώριση. Ξέρει πως δεν είναι εκείνος, αλλά ο Τίμιος Σταυρός που ενεργεί μέσα από την ανθρώπινη καρδιά.

Όταν φτάνει η σειρά μου, πλησιάζω αργά, σχεδόν άθελά μου. Του φιλώ το χέρι, και μια ζεστασιά διαπερνά το σώμα μου, απαλή αλλά βαθιά, σαν κύμα που λιώνει φόβους και λόγια. Τον κοιτάζω, κι εκεί, στα μάτια του, βλέπω μια γαλήνη άχρονη, εκείνη τη σιωπηλή βεβαιότητα που δεν χρειάζεται εξηγήσεις.

Γυρίζω και φεύγω βιαστικά.

«Πού πας;» φωνάζει ο Γιώργος πίσω μου.

«Φεύγω», του λέω. «Δεν μπορώ να το διαχειριστώ».

Φεύγω σχεδόν τρέχοντας, με την καρδιά να χτυπά δυνατά, σαν να με κυνηγά κάτι άγνωστο και ιερό. Δεν ξέρω αν είναι φόβος ή δέος. Μόνο νιώθω πως κάτι μέσα μου άνοιξε, μια ρωγμή απ' όπου περνά φως στην ψυχή.

Η πίστη μου είναι σεμνή, ήσυχη. Από παιδί πήγαινα συχνά στην εκκλησία. Μετά ήρθε η περίοδος της αμφισβήτησης της ιεροσύνης, όχι του Θεού, γιατί αλλιώς ήθελα τους ιερείς ταπεινούς και κοντά στον κόσμο, χωρίς δογματισμούς και τιμωρίες. Όσο μεγαλώνω, όσο η επιστήμη απλώνεται μέσα μου, τόσο περισσότερο αναζητώ, ρωτώ, αμφιβάλω. Δεν είναι άρνηση παρά ανάγκη κατανόησης. Θέλω να ξέρω, να συνταιριάξω τη λογική με το μυστήριο.

Η πίστη μου δεν είναι άκριτη, είναι αναζήτηση. Σέβομαι το θείο, νιώθω τη σιωπή της προσευχής, μα ο νους μου δεν σταματά να ρωτά. Ίσως αυτό να είναι το τίμημα όσων αγαπούν την αλήθεια, να ισορροπούν ανάμεσα στην επιστήμη και το άρρητο, να πιστεύουν, ενώ εξετάζουν.

Μέσα μου, ο διάλογος ανάμεσα στην πίστη και τη γνώση δεν τελειώνει ποτέ. Και ίσως εκεί, σ' αυτή τη λεπτή γραμμή που χωρίζει και ενώνει τα δύο, να κρύβεται η πιο αληθινή μορφή του θαύματος.

Καθώς απομακρύνομαι, ο αέρας γύρω μου είναι πυκνός, σχεδόν ηλεκτρισμένος. Η σκηνή δεν με εγκαταλείπει. Το παιδί που σηκώνεται, οι πατερίτσες που πέφτουν, το βλέμμα του παπα-Δημήτρη. Τι ήταν αυτό; Ένα θαύμα; Μια σύμπτωση; Μια θεϊκή αποκάλυψη για να μην αμφιβάλλω;

Μέσα μου παλεύουν δύο κόσμοι. Η επιστήμονας και το παιδί που προσεύχεται. Η πίστη μου τρέμει από δέος. Πώς χωρά το θαύμα μέσα στη λογική; Πώς εξηγείς το ανεξήγητο;

Ίσως να μη χρειάζεται εξήγηση. Ίσως το θαύμα να υπάρχει μόνο για να μας θυμίζει ότι ο Θεός δεν κατοικεί μακριά, αλλά εκεί, όπου η πίστη ριζώνει.

Την επόμενη μέρα, με καλεί ο Γιώργος.

«Ο παπα-Δημήτρης ζήτησε να σε δει», μου λέει.

Εκπλήσσομαι αλλά σιωπώ. Δεν ξέρω γιατί, μα πηγαίνω. Όταν τον ξαναβλέπω, με υποδέχεται με εκείνο το ήρεμο, σχεδόν παιδικό χαμόγελο.

«Ηθελα να σε γνωρίσω», λέει απλά.

Κι έτσι αρχίζει μια φιλία διαφορετική. Όχι τυπική, μα βαθιά, καθαρή, σχεδόν πνευματική.

Στο πέρασμα του χρόνου, δεν με κρίνει ποτέ. Ακούει, καταλαβαίνει, φωτίζει με σιωπή. Του λέω συχνά πως είμαι σαν τον άπιστο Θωμά, κι εκείνος χαμογελά. **«Η αμφιβολία δεν είναι αμαρτία», μου απαντά. «Είναι η πνοή της αλήθειας μέσα στον άνθρωπο. Γιατί μόνο ο νους που αμφισβητεί μπορεί να συλλάβει το θείο χωρίς να το φυλακίσει σε βεβαιότητες».**

Κι έτσι μιλούμε, όχι σαν δάσκαλος και μαθήτρια, αλλά σαν δύο ψυχές που αναζητούν το ίδιο φως, από διαφορετικές διαδρομές.

Ποτέ δεν μου επέβαλε την πίστη του. Οι συζητήσεις μας είναι πλούτος, όχι γιατί συμφωνούμε πάντα, αλλά γιατί ακούμε ο ένας τον άλλον με απόλυτο σεβασμό.

Με τον καιρό καταλαβαίνω πως δεν τον έχω επιλέξει εγώ. Εκείνος με έχει επιλέξει, όχι για να με καθοδηγήσει, αλλά για να με συνοδεύσει. Για να μου δείξει πως η πίστη δεν είναι υποχρέωση, είναι σχέση διαλόγου με το Θείο, εκεί όπου οι ερωτήσεις αξίζουν όσο και οι απαντήσεις. Και πως ο Θεός, αν υπάρχει, κατοικεί πρώτα απ' όλα μέσα στην αγάπη που δεν κρίνει. Η σχέση μου μαζί του είναι συγγένεια ψυχής, εκείνη που δεν δεσμεύει, αλλά απελευθερώνει.

*

Δεν πήγαινα συχνά στον Ναό, πέντε ή έξι φορές όλες κι όλες. Κάθε επίσκεψη όμως έμενε μέσα μου σαν σφραγίδα, σαν εμπειρία που δεν χωρούσε στην καθημερινότητα. Δεν ανήκα στους ανθρώπους που βρίσκονταν εκεί κάθε Κυριακή, όμως η παρουσία του παπα-Δημήτρη συνέχιζε να με συνοδεύει και να με φέρνει πιο κοντά στο Θεό αβίαστα.

Με τον καιρό λόγω της δημοσιογραφικής μου ιδιότητας έμαθα περισσότερα για το έργο του. Άκουγα ιστορίες από ανθρώπους που είχαν ζήσει το δικό τους θαύμα. Μαρτυρίες απλές, ειπωμένες χωρίς στόμφο, με τη φωνή να σπάει από συγκίνηση. Κάποιοι μιλούσαν για θεραπείες, άλλοι για λύτρωση από βαθιά θλίψη, για σημάδια που δεν μπορούσαν να εξηγηθούν.

Ενημερώθηκα από ένα φίλο μου ιδιοκτήτη ΜΜΕ στον Καναδά ότι κάθε Κυριακή, περίπου πεντακόσιες χιλιάδες ομογενείς παρακολουθούν τη λειτουργία του παπα-Δημήτρη μέσα από την ομογενειακή τηλεόραση. Από το Τορόντο και τη Νέα Υόρκη, ως τη Μελβούρνη και τη Στουτγάρδη, η φωνή του έφτανε στα σπίτια ανθρώπων που διψούσαν να κρατήσουν επαφή με την πατρίδα και με το Θείο.

Ο κόσμος έρεε αδιάκοπα προς τον Ναό. Άλλοι ανέβαιναν τον λόφο για να ζητήσουν ευλογία, άλλοι για να πουν ένα ευχαριστώ, άλλοι απλώς για να σταθούν λίγο κοντά του. Το προαύλιο γέμιζε συχνά ασφυκτικά. Πρόσωπα γνωστά και άγνωστα, καλλιτέχνες, πολιτικοί, άνθρωποι του μόχθου, νέοι και ηλικιωμένοι, όλοι βρίσκονταν εκεί. Από διαφορετικές χώρες, γλώσσες και ιστορίες, ενώνονταν σε μια σιωπηλή κοινότητα πίστης. Κι όμως, παρά το πλήθος, επικρατούσε γαλήνη, ένα παράδοξο ησυχαστήριο μέσα στον κόσμο.

Ο Ναός των Αγίων Ισιδώρων δεν ήταν μόνο τόπος προσευχής. Ήταν ένα σημείο συνάντησης ψυχών, ένα αόρατο δίκτυο αγάπης που απλώνονταν πέρα από τα όρια της πόλης. Κι έτσι, κάθε φορά που ανέβαινα εκεί, ένιωθα πως περνούσα ένα κατώφλι όχι μόνο ενός ναού, αλλά ενός άλλου τρόπου να βλέπεις, να νιώθεις, να πιστεύεις.

Και ύστερα, ήρθε η είδηση.

Ο παπα-Δημήτρης απομακρύνεται από τον Ναό των Αγίων Ισιδώρων, ύστερα από απόφαση της εκκλησιαστικής ιεραρχίας.

Κανείς δεν εξηγούσε το γιατί. Ειπώθηκαν πολλά, ψιθυρίστηκαν περισσότερα, μα η αλήθεια μένει σιωπηλή, κρυμμένη πίσω από λόγια που δεν ειπώθηκαν ποτέ.

Οκτώβριος 2025.

Η πόλη ανασαίνει ήρεμα. Ο ήλιος ανεβαίνει πίσω από την εκκλησία, κι όμως κάτι βαρύ αιωρείται στον αέρα, σαν να έχει χαθεί μια λεπτή ισορροπία. Εκεί όπου κάποτε ακουγόταν ψαλμωδία, τώρα πλανάται μια σιωπή που δεν είναι γαλήνη, αλλά απορία. Γιατί; Γιατί ένας άνθρωπος που έδωσε παρηγοριά, που λειτούργησε χωρίς έπαρση, έπρεπε να απομακρυνθεί;

Ίσως γιατί η αγιότητα ενοχλεί με την ίδια της την ύπαρξη. Η παρουσία του φωτίζει όσα κάποιοι προτιμούν να μένουν στο σκοτάδι. Ο άνθρωπος που αγγίζει ψυχές δεν χρειάζεται να υψώσει τη φωνή του. Το θεόπνευστο χάρισμά του αρκούσε για να ενοχλήσει όσους είχαν μάθει να ζουν στο ημίφως. Η έμπνευση είναι δύναμη, μα και απειλή. Όποιος κάνει τους άλλους να θυμούνται την πίστη, την καλοσύνη, την αγάπη, το θαύμα, γίνεται καθρέφτης που αποκαλύπτει τη λήθη, την αδράνεια, την ψευδαίσθηση της εξουσίας.

Ίσως γι' αυτό. Γιατί ο παπα-Δημήτρης δεν δίδασκε με κανόνες, αλλά με παρουσία. Δεν μιλούσε για Θεό, έκανε τους ανθρώπους να Τον νιώθουν. Και αυτό, σε έναν κόσμο που αγαπά το σχήμα περισσότερο από την ουσία, είναι το μεγαλύτερο σκάνδαλο.

Το χαρισματικό, όταν δεν ελέγχεται, γίνεται επικίνδυνο για τις δομές που κυβερνούν το πνεύμα με σφραγίδες και επιτροπές.

Η ιστορία της πίστης είναι γεμάτη από τέτοιες αντιφάσεις. Οι προφήτες δεν ήταν ποτέ αρεστοί στους άρχοντες των ναών. Ο Χριστός σταυρώθηκε από την ίδια την εξουσία των ευσεβών. Οι άγιοι πρώτα λαιδορήθηκαν, ύστερα δοξάστηκαν. Γιατί η αλήθεια, όταν ενσαρκώνεται, θυμίζει στους ανθρώπους τη δική τους γύμνια. Κι εκείνοι, για να σωθούν από τον καθρέφτη, προτιμούν να σπάσουν το είδωλο.

Θυμάμαι τότε, τον Νοέμβριο του 2022, καθώς άκουγα για την απομάκρυνσή του, να έρχεται στον νου μου ο Άγιος Νεκτάριος, ο δικός μου άγιος, ο άγιος της σιωπηλής αντοχής και της ταπεινής καρδιάς. Ένας άνθρωπος που γνώρισε την αχαριστία και τη δοκιμασία, όχι από ξένους, αλλά από τους ίδιους τους ανθρώπους της Εκκλησίας. Κατηγορήθηκε άδικα, χωρίς αποδείξεις, και απομακρύνθηκε από το Πατριαρχείο Αλεξανδρείας, όπου υπηρέτησε ως Μητροπολίτης Πενταπόλεως. Δεν εξορίστηκε επισήμως, μα περιθωριοποιήθηκε σιωπηλά για χρόνια.

Κι όμως, δεν αντέδρασε με θυμό. Δεν κατηγόρησε. Συνέχισε να γράφει, να διδάσκει, να προσεύχεται, να προσφέρει.

Μέσα από την ταπείνωση και την υπομονή του, η αδικία μεταμορφώθηκε σε φως.

Η ιστορία του Αγίου Νεκταρίου δεν είναι μόνο εκκλησιαστική, είναι ανθρώπινη. Μιλά για εκείνη τη μυστική δύναμη που αντέχει τη συκοφαντία χωρίς να πικραίνεται, για την πίστη που μένει όρθια μέσα στην αδικία. Είναι αντανάκλαση της ψυχής που δοκιμάζεται, όχι για να συντριβεί, αλλά για να καθαρθεί.

Καθώς συλλογίζομαι την απομάκρυνση του παπα Δημήτρη, νιώθω πως η ιστορία επαναλαμβάνεται, όχι ως μομφή, αλλά ως υπενθύμιση. Η θεία χάρη δεν εξαρτάται από αξιώματα, δεν περιορίζεται από αποφάσεις συνόδων. Το φως δεν έχει ανάγκη από θέση για να λάμψει. Η αληθινή ιεροσύνη δεν μετριόταν ποτέ με τίτλους ή ράσα, αλλά με την ικανότητα της καρδιάς να αγαπά, να συγχωρεί, να υπηρετεί σιωπηλά. Εκεί, στην καρδιά που δεν αντιδικεί, δεν κατηγορεί, αλλά σιωπά και υπομένει, συνεχίζει και αναπαύεται στην αγκαλιά του Θεού.

Κι όμως, η απομάκρυνση δεν σβήνει το φως του. Το φως δεν αποπέμπεται, δεν έχει διορισμό ή μετάθεση, συνεχίζει να ζει μέσα στους ανθρώπους που άγγιξε, στα βλέμματα που είδαν το ανεξήγητο, στις ψυχές που για μια στιγμή ένιωσαν την παρουσία του Θεού να περνά μέσα τους.

Ο φθόνος και το χάρισμα ειπώθηκαν ως αιτίες, μα η αλήθεια σπανίως φανερώνεται τόσο πρόχειρα. Το πνεύμα, όταν αποτολμά την ελευθερία και κηρύττει αγάπη χωρίς όρια, γίνεται ύποπτο στα μάτια όσων χρειάζονται πλαίσια για να νιώσουν ασφαλείς.

Σκέφτομαι πως η πίστη, όπως και η αγάπη, δεν ζει μέσα σε κανονισμούς. Είναι κίνηση, άνεμος, φωτιά που δεν υπακούει σε ιεραρχίες. Ο παπα Δημήτρης δεν χάνει κάτι, επιστρέφει εκεί απ' όπου αντλεί πάντα τη δύναμή του, στην προσευχή. Και μέσα σε αυτή την καθαρή πίστη, η παρουσία του δυναμώνει.

Η απομάκρυνσή του στέκει τελικά ως δοκιμασία όχι για εκείνον, αλλά για εμάς. Ακόμη και για εμένα, είναι πρόκληση να θυμάμαι ότι η πίστη δεν δοκιμάζεται στα θαύματα, αλλά στις απουσίες, στο πώς συνεχίζεις να πιστεύεις, όταν ο άνθρωπος που σε ενέπνευσε σιωπά, απομακρύνεται ή διώκεται.

Κι όμως, τώρα, ο Ναός των Αγίων Ισιδώρων είναι άδειος. Ο τόπος που κάποτε έσφυζε από προσευχή, δάκρυ, ελπίδα και προσμονή σιωπάει πληγωμένος. Οι ψαλμωδίες δεν ηχούν όπως παλιά, τα κεράκια είναι λιγοστά, το θυμίαμα άκαπνο. Εκεί όπου αντηχούσε η φωνή του παπα Δημήτρη και των ιερέων, απλώνεται μόνο η ηχώ της απουσίας.

Γιατί, λοιπόν, κάποιοι αποφάσισαν πως δεν πρέπει να είναι πια εκεί; Ποιες είναι οι κατηγορίες εναντίον του; Μήπως η απομάκρυνσή του δεν ήταν τιμωρία, αλλά φόβος μεταμφιεσμένος σε τάξη;

Απομακρύνθηκε ίσως επειδή το φως μέσα του ξεπερνούσε όσα άντεχαν οι άνθρωποι, ίσως επειδή η παρουσία του δεν ταίριαζε με την ευταξία της εξουσίας, επειδή δεν δίδασκε μόνο με λόγια, αλλά θεράπευε με την προσευχή, με δύναμη που δεν εξηγείται, μόνο βιώνεται. Είχε τη θεία χάρη χαραγμένη στην ψυχή του, κι όσοι δεν την άντεχαν προτίμησαν να κρατήσουν τη σκιά.

Σήμερα ο αέρας του Λυκαβηττού βαραίνει, γιατί η απουσία του είναι ρήγμα στην πίστη και στη δικαιοσύνη. Ο παπα Δημήτρης δεν είναι απλώς ιερέας, είναι άνθρωπος φωτός, ψυχή προσευχής, φορέας μιας γαλήνης που δεν ζητά να επιβληθεί. Κι όμως, όσοι τον γνώρισαν, δεν τον ξεχνούν. Όπου κι αν βρισκόταν, ο χώρος μεταμορφωνόταν, οι άνθρωποι κοντά του ησύχαζαν, τα μάτια τους φωτίζονταν, οι πληγές τους απαλύνονταν χωρίς λόγια. Δεν χρειαζόταν τίτλους ή αξιώματα. Η παρουσία του αρκούσε, ήταν λειτουργός που ένωνε τους πιστούς με τον Θεό χωρίς να προσπαθεί.

Τώρα που η φωνή του δεν αντηχεί στον Ναό των Αγίων Ισιδώρων, ο λόφος του Λυκαβηττού σιωπά πιο βαθιά. Ίσως αυτή η σιωπή, η σιωπή της αξιοπρέπειας, να είναι το άλλο πρόσωπο της προσευχής. Το φως δεν χάνεται, αλλάζει μορφή. Ένας άνθρωπος που κρατά τον Τίμιο Σταυρό με καθαρή καρδιά δεν σβήνει. Παραμένει αμόλυντος και επιστρέφει.

*

Κάθε πρωί, όταν ο ήλιος αγγίζει τον βράχο του Λυκαβηττού, ψιθυρίζει πως τίποτα δεν τελειώνει. Κάπου ανάμεσα στις ακτίνες του ήλιου και στην εκκωφαντική σιωπή, μέσα στο λεπτό παιχνίδισμα δικαιοσύνης και αδικίας, ο παπα Δημήτρης βρίσκει τη δικαίωσή του. Γιατί, όπως διδάσκει η Ορθοδοξία, η αδικία δεν έχει τον τελευταίο λόγο. Δοκιμάζει την αλήθεια για να τη φανερώσει καθαρή. Ο Θεός επιτρέπει την αδικία όχι για να συντρίψει, αλλά για να φανερώσει, για να δείξει πως εκείνος που αντέχει με πίστη και σιωπή στέκει πιο κοντά στο φως Του.

Καθώς το πρωινό φως απλώνεται στον λόφο και οι σκιές μαλακώνουν, νιώθω πως η δικαίωση δεν έρχεται με θόρυβο, αλλά με φως και γαλήνη, με τη μυστική βεβαιότητα ότι ο Θεός δεν ξεχνά. Και ίσως, κάποια μέρα, ο ήλιος να σταθεί ξανά πάνω από τον Ναό των Αγίων Ισιδώρων, όπως τότε, με την υπόσχεση που ψιθυρίζει κάθε φως για επιστροφή... εκεί όπου ανήκει.

«Κι όταν όλα μοιάζουν να σωπαίνουν,
μένω για λίγο εκεί,
στον λόφο του Λυκαβηττού που αγγίζει τον ουρανό.
Η πόλη χαμηλά ανασαίνει αργά,
κι ο ήλιος, καθώς αναδύεται πίσω από τις στέγες,
απλώνει τη λάμψη του πάνω στις πέτρες,
αγγίζει τα δέντρα,
ξυπνά τις σκιές που υποχωρούν.

Η σιωπή γεμίζει τον αέρα,
κι όμως, μέσα της κάτι ζει,
κάτι που δεν σβήνει, που επιμένει να υπάρχει.
Γιατί η Θεία Χάρη δεν εξορίζεται,
μονάχα μετακινείται,
όπως το φως που αλλάζει θέση,
μα ποτέ δεν παύει να φωτίζει.

Κι όσοι την κουβαλούν μέσα τους
δεν χάνονται με την απουσία
παραμένουν παρόντες
στις ψυχές που άγγιξαν,
στις καρδιές που εξακολουθούν να θυμούνται.

Κι αν οι άνθρωποι ξεχνούν,
η μνήμη του φωτός θυμάται.
Γυρίζει από τα μονοπάτια της σιωπής,
διασχίζει τη θλίψη και τη νοσταλγία,
και γίνεται προσευχή χωρίς λόγια,
αναπνοή που ανεβαίνει απαλά στον ουρανό.

Καθώς κοιτάζω τον Ναό των Αγίων Ισιδώρων,
νιώθω πως τίποτα δεν έχει τελειώσει.
Γιατί η χάρη του παπα Δημήτρη,
όσο κι αν την απομακρύνεις,
πάντα βρίσκει τον δρόμο της επιστροφής.

Ίσως αυτό να είναι το αληθινό θαύμα,
πως η παρουσία του, ακόμη κι από μακριά,
παραμένει κοντά
πως η πνοή του δεν σβήνει,
μόνο αλλάζει τόπο,
ώσπου να γυρίσει εκεί όπου ανήκει.

Κι όσοι τον απομάκρυναν,
ίσως τότε αντικρίσουν το φως
που προσπάθησαν να σβήσουν,
και κατανοήσουν πως η χάρη
δεν ανήκει στους ανθρώπους,
μα στον Θεό».

Αφιερωμένο στον πολύτιμο Παπα Δημήτρη μου (Αθήνα, 26 Οκτωβρίου 2025)

Βασιλική (Βίκυ) Μπαφατάκη
Αρχαιολόγος - Επικοινωνιολόγος
PD Βιοθικής Ιατρική Σχολή ΔΠΘ